

Штрафи та пеня при уточненні річної декларації під час воєнного стану фізичною особою

Загальні правила виправлення помилок у деклараціях

Податковий кодекс України (ПКУ) встановлює порядок самостійного виправлення помилок. Згідно з п.50.1 ст.50 ПКУ, якщо платник податків виявив заниження податкового зобов'язання у раніше поданій декларації, він зобов'язаний або подати **уточнюючий розрахунок** (декларацію) з доплатою суми недоплати та **самоштрафом 3%** від такої суми до подання уточнення, **або** відобразити недоплату у поточній декларації (наступного періоду) з додаванням **5% штрафу**. Тобто в звичайних умовах за добровільне виправлення помилки передбачено невеликий штраф (3% чи 5%) та, за потреби, нарахування пені за прострочення сплати податку (пеня нараховується після 90 днів прострочення згідно з пп.129.1.3 ст.129 ПКУ).

Важливо, що якщо виправлення здійснюється **до настання граничного строку сплати** податкового зобов'язання (тобто до узгодження зобов'язання), то недоплата не вважається простроченою. В такому разі **штраф за несвоєчасну сплату (5% або 10% згідно з ст.124 ПКУ)** взагалі не застосовується, оскільки податкове зобов'язання сплачено вчасно після коригування. Пеня, відповідно, також не нараховується, якщо податок доплачено не пізніше 90 днів від граничної дати сплати.

Воєнний стан: мораторій та відновлення відповідальності

На початку дії воєнного стану в Україні діяли податкові послаблення, запроваджені ще під час карантину COVID-19. Зокрема, до **27.05.2022** діяв мораторій на застосування податкових штрафів за порушення податкового законодавства. Це означало, що у період з 24.02.2022 (початок воєнного стану) і до 27.05.2022 платники податків були фактично звільнені від штрафних санкцій за несвоєчасне декларування чи сплату податків.

Починаючи з **27 травня 2022 року** (дати набрання чинності Законом №2260-IX), карантинний мораторій було скасовано, і податкова відповідальність відновилася в загальному порядку Відтоді і до серпня 2023 року при поданні уточнюючих декларацій платникам податків необхідно було сплачувати самоштраф (3% чи 5% за ст.50 ПКУ) та пеню за прострочення (якщо доплата здійснювалася пізніше ніж через 90 днів після граничного терміну) на загальних підставах. Водночас для платників, які не могли виконати податкові обов'язки у визначені строки через обставини воєнного стану, діяла відстрочка: вони **звільнялися від відповідальності** за несвоєчасне виконання обов'язків за умови виконання їх протягом місяця після відновлення можливості або після закінчення дії таких обставин.

Звільнення від штрафів і пені під час воєнного стану (з 01.08.2023)

У середині 2023 року законодавство знову пом'якшило підхід до самостійного виправлення помилок на час війни. Законом України №3219-IX від 30.06.2023 розділ XX «Перехідні положення» ПКУ доповнено підпунктом **69.38**, яким **тимчасово, з 1 серпня 2023 року і до припинення чи скасування воєнного стану** встановлено особливий порядок. Якщо платник податків самостійно виправляє

помилки, що призвели до заниження податкових зобов'язань (з дотриманням вимог ст.50 ПКУ), то він **звільняється від нарахування та сплати штрафних санкцій, передбачених п.50.1 ст.50 ПКУ, та пені**. Інакше кажучи, протягом дії воєнного стану не потрібно сплачувати 3% (або 5%) самоштрафу і не нараховується пеня при поданні уточнюючої декларації, в якій збільшується сума податку.

Державна податкова служба у своїх роз'ясненнях підтверджує цю норму. Зокрема, зазначено, що на період воєнного стану діє пільговий режим, який **прямо звільняє платників від штрафів і пені** у разі самостійного виправлення помилок за процедурою ст.50 ПКУ. Таким чином, якщо фізична особа (громадянин, не підприємець) подає уточнюючу річну декларацію з податку на доходи фізичних осіб (ПДФО) та військового збору за період дії воєнного стану і збільшує при цьому суму податкових зобов'язань, **штрафні санкції (3%/5%) та пеня не застосовуються**. Важливо при цьому дотриматися порядку самовиправлення – своєчасно подати уточнюючу декларацію та сплатити суму недоплати.

Залежність штрафів і пені від строків подання та сплати

Як зазначалося, ключовим фактором є дотримання строків сплати узгодженого податкового зобов'язання. Якщо помилку виправлено **до спливу строку сплати податку** (наприклад, уточнююча декларація подана і податок доплачений до дати, коли потрібно було сплатити податок за результатами річної декларації), то ситуація не розглядається як прострочення сплати. У такому разі **ані штраф за несвоєчасну сплату (5%/10% за ст.124 ПКУ), ані пеня не нараховуються**, адже податкове зобов'язання фактично сплачене в установленний термін з урахуванням уточнення.

Якщо ж додаткове податкове зобов'язання виявлене та сплачене **вже після граничної дати сплати**, то формально виникає

прострочення. За нормальних умов на суму недоплати після спливу 90 днів починає нараховуватись пеня (відлік від граничного терміну сплати). Проте в умовах воєнного стану ця пеня не застосовується завдяки згаданому підп.69.38 ПКУ – навіть якщо зі сплати податку була затримка понад 90 днів, пеня та 3% штраф скасовані законом. Звісно, щоб уникнути можливих ускладнень, бажано подати уточнюючу декларацію та сплатити суму недоплати якнайшвидше. Водночас податкове законодавство гарантує, що добровільне уточнення податкових зобов'язань під час дії воєнного стану не потягне фінансових санкцій, якщо платник виконає всі вимоги процедури самовиправлення.

Висновок: Фізична особа, яка під час воєнного стану подає уточнюючу декларацію за результатами річного декларування доходів і військового збору із збільшенням податкових зобов'язань, **не сплачуватиме штраф 3% (або 5%) та пеню.** Ця пільга діє згідно з підп.69.38 розд. XX ПКУ на період воєнного стану. Відповідно, за умови своєчасної доплати податку та дотримання процедури виправлення, жодних санкцій до такого платника не застосують. Якщо ж строк сплати податку вже минув, важливо пам'ятати, що пеня все одно не буде нарахована, якщо уточнення подається в умовах дії воєнного стану, та відсутній штраф за прострочення сплати узгодженого зобов'язання, оскільки зобов'язання було уточнено добровільно. Усі наведені норми базуються на положеннях Податкового кодексу України та офіційних роз'ясненнях ДПС, виданих в особливий період воєнного часу.

□ Маєте схожий випадок або сумніви щодо власних дій?

Команда **“Вікторія”** готова надати оперативну, істотну інформацію – професійно, ґрунтовно, до результату.

Заповніть форму зворотного зв'язку для швидкого зв'язку.
Збережіть свої нерви, здоров'я, час та кошти.

Ваше ім'я (обов'язково)

Ваш email (обов'язково)

Ваш номер телефону (обов'язково)

Ваше повідомлення

Наші контакти:

Номери телефонів: +38(050)-404-87-30; +38(098)-793-77-77,
електронна пошта: office@vg.ua

Група Компаній Вікторія